

University of Groningen

Romae non sic

Lulofs, Hiske

IMPORTANT NOTE: You are advised to consult the publisher's version (publisher's PDF) if you wish to cite from it. Please check the document version below.

Document Version

Publisher's PDF, also known as Version of record

Publication date:

2017

[Link to publication in University of Groningen/UMCG research database](#)

Citation for published version (APA):

Lulofs, H. (2017). *Romae non sic: Kerkdecors voor voor het veertigurengebed van carnaval in Rome en voor de Paastijd in Oostenrijk en Zuid-Duitsland 1600-1800*. [, Rijksuniversiteit Groningen]. Rijksuniversiteit Groningen.

Copyright

Other than for strictly personal use, it is not permitted to download or to forward/distribute the text or part of it without the consent of the author(s) and/or copyright holder(s), unless the work is under an open content license (like Creative Commons).

The publication may also be distributed here under the terms of Article 25fa of the Dutch Copyright Act, indicated by the "Taverne" license. More information can be found on the University of Groningen website: <https://www.rug.nl/library/open-access/self-archiving-pure/taverne-amendment>.

Take-down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

Downloaded from the University of Groningen/UMCG research database (Pure): <http://www.rug.nl/research/portal>. For technical reasons the number of authors shown on this cover page is limited to 10 maximum.

Stellingen bij het proefschrift van Hiske Lulofs

Romae non sic

KERKDECORS VOOR HET VEERTIGURENGEBED VAN CARNAVAL IN ROME EN VOOR DE PAASTIJD IN
OOSTENRIJK EN ZUID-DUISSLAND 1600-1800

1. Het opbouwen van kostbare decors in de kerk voor slechts 40 uur, met als doel om tijdens carnaval beschonken mensen naar de kerk te lokken, is een goed voorbeeld van de bekende strijdkreet van de Jezuïetenorde: “Het doel heiligt de middelen”.
2. In Oostenrijk en Zuid-Duitsland nam men wel de vorm over van de Romeinse decors voor het veertigurengebed van carnaval, maar niet de functie.
3. De scheidslijn tussen permanente en efemere kunst valt niet altijd duidelijk te trekken. Vaste kunst kan zelfs tijdelijk onderdeel worden van efemere kunst. Dat blijkt uit Andrea Pozzo's decor voor het veertigurengebed in de Gesù van 1695. De gebruikelijke hemelse sfeer was daarin weggelaten om het fresco van Giovanni Battista Gaulli met “De aanbidding van het Lam” te laten zien.
4. De overeenkomsten tussen decors voor het veertigurengebed van carnaval in Rome en Heilig Grafdecors in Oostenrijk en Zuid-Duitsland zijn zó sterk, dat ze tot verwarring hebben geleid. Zo beschouwt Frithjof van Thienen bijvoorbeeld het decor “De bruiloft te Kana” van Andrea Pozzo voor carnaval in 1685 ten onrechte als een decor voor het Heilig Graf (Van Thienen 1969, p. 398).
5. In Tirol vindt men tijdelijke kunst zo belangrijk, dat die permanent is gemaakt. Dit blijkt uit het feit dat de *Bundesdenkmalamt* Innsbruck zorg draagt voor het onderhoud van zowel vaste monumenten als van de Heilig Grafdecors voor de passietijd.
6. De term “Het doek valt” kan per tijd en cultuur verschillen. In het huidige taalgebruik verwijst de term naar het einde van een voorstelling en heeft zij een dreigende ondertoon. In Rome in de 17de eeuw verwees de term juist naar het begin van een toneelopvoering en - blijkens de beschrijving door Antonio Gherardi van het decor van Nicolò Menghini in de Gesù in 1640 - ook naar de onthulling van decors voor het veertigurengebed.
7. In 1810 uitte de Beierse minister Montgelas het volgende bezwaar tegen gelegenheidsdecors voor de liturgie van Pasen: “Sie sollten sich lieber von ihrem Pfarrer das Leiden Christi vorpredigen lassen, als den Herrgott auf dem Theater herumzuschleppen”. Deze uitspraak is symptomatisch voor het feit dat de formule van een “preek zonder woorden”, die ten grondslag ligt aan de veertigurengebeden en passiedecors, in de 19de eeuw blijkaar was uitgewerkt.
8. De decorontwerpen van Egid Schor en Johann Anton Gumppe rond 1670 – 1680 tonen aan dat in Tirol en Zuid-Duitsland het voorbeeld van de typisch Romeinse *teatri sacri* al werd nagevolgd nog voordat het eerste traktaat van Andrea Pozzo in 1693 verscheen.
9. Ook al is kunst efemere, dan nog hoeft de impact ervan niet minder of van kortere duur te zijn dan die van permanente kunst.
10. Wie in een rolstoel een lopend buffet bijwoont kan lekker blijven zitten.